

„Společenství obcí je příprava na slučování obcí.“

Ne, naopak. Právě díky efektivní spolupráci a sdílení zdrojů mohou obce lépe čelit ekonomickým a administrativním výzvám, což může snížit tlak na jejich slučování. Společenství obcí je založeno na dobrovolné spolupráci mezi obcemi, nikoli na nuceném slučování. Obce si samy volí, zda a jak budou spolupracovat.

Zároveň si každá obec zachovává svou právní subjektivitu a samostatnost. Společenství obcí neznamená ztrátu identity nebo autonomie jednotlivých obcí.

„Jaké jsou základní rozdíly mezi DSO a společenství obcí?“

1. Právní rámec:

- **Dobrovolné svazky obcí:** Jsou upraveny zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích. Obce se mohou sdružovat za účelem plnění společných úkolů.
- **Společenství obcí:** Byla zavedena novelou téhož zákona s účinností od 1. ledna 2024. Vychází z právního základu svazku obcí (jedná se o specifický svazek obcí). Mají specifické podmínky pro vznik a fungování. Oproti svazkům mají navíc kompetence dané zákonem (plánovací dokument, sdílený úředník apod.).

2. Podmínky členství:

- **Dobrovolné svazky obcí:** Nejsou striktně omezeny počtem nebo geografickým umístěním členských obcí.
- **Společenství obcí:** Musí splňovat podmínky, jako je minimální počet členských obcí a jejich umístění ve stejném správním obvodu obce s rozšířenou působností.

3. Cíle a zaměření:

- **Dobrovolné svazky obcí:** Mohou mít široké spektrum cílů nebo se naopak soustředí jen na jeden (např. na provozování vodovodu a kanalizace). Mají zpravidla lokální (sdružují několik obcí), výjimečně mikroregionální charakter.
- **Společenství obcí:** Jsou zaměřena na strategický rozvoj a koordinaci veřejných služeb s důrazem na efektivitu a kvalitu. Působí vždy v mikroregionálním kontextu.

4. Právní subjektivita:

- **Dobrovolné svazky obcí:** Mají vlastní právní subjektivitu a mohou jednat vlastním jménem. Obce, které svazky tvoří, si zachovávají svou právní subjektivitu a samostatnost, ale spolupracují na základě dohodnutých pravidel.
- **Společenství obcí:** Mají vlastní právní subjektivitu (jedná se o svazek obcí) a mohou jednat vlastním jménem. Obce, které společenství obcí tvoří, si zachovávají svou právní subjektivitu a samostatnost, ale spolupracují na základě dohodnutých pravidel v kontextu právní úpravy pro společenství obcí.

5. Financování:

- **Dobrovolné svazky obcí:** Financování je závislé na řádných a mimořádných příspěvcích členských obcí, prováděné hospodářské činnosti a případných dotacích.
- **Společenství obcí:** Vedle výše uvedeného mohou mít přístup k specifickým finančním nástrojům a dotacím určeným pro podporu meziobecní spolupráce v mikroregionech (dotační titul, příspěvek).

„Jaké jsou výhody zachování DSO?“

DSO jsou vhodné pro realizaci spolupráce v úzkém nadobecním kontextu, kde je s ohledem na místní podmínky žádoucí spolupráce několika obcí (společenské a kulturní aktivity) a pro naplňování pouze jednoho účelu, jako je provoz technické infrastruktury.

„Jaké jsou výhody společenství obcí oproti DSO?“

1. **Strategický rozměr:** Jedná se o strategickou, tj. dlouhodobou a záměrnou spolupráci zaměřenou na rozvoj širšího území, mikroregionu, spojenou s realizací komplexních rozvojových opatření s cílem všestranného rozvoje území a zajištění dostupnosti veřejných služeb pro občany sdružených obcí.
2. **Mikroregion:** Spolupráce se odehrává v širším území, kde je možné dosáhnout větších efektů.
3. **Efektivita a kvalita služeb:** Spolupráce v rámci společenství obcí umožňuje sdílení zdrojů a lepší koordinaci veřejných služeb, což může vést k vyšší efektivitě a kvalitě služeb pro obyvatele.
4. **Finanční výhody:** Společné projekty a sdílení nákladů mohou přinést finanční úspory a umožnit realizaci větších investic, které by jednotlivé obce samostatně nemohly uskutečnit.
5. **Součást systému veřejné správy:** Společenství obcí by se měla vyprofilovat do podoby strategického partnera pro stát, jeho orgány v území, a pro kraje. Uvažuje se o posílení postavení společenství obcí, kde by vystupovala jako orgán veřejné moci (návrh novely).

„Jaké podmínky musí být naplněny pro založení nebo transformaci stávajícího DSO?“

Založení společenství obcí

Společenství obcí je možné vytvořit přímo.

1. **Dohoda mezi obcemi:** Obce, které chtějí a spolu mohou vytvořit společenství obcí, musí uzavřít dohodu o spolupráci. Tato dohoda by měla obsahovat cíle svazku, způsob financování, rozdělení pravomocí a odpovědností. Dohoda musí respektovat zákonné požadavky na vznik společenství obcí (min. počet obcí, respektování správního obvodu ORP).
2. **Schválení zastupitelstvy:** Dohoda musí být schválena zastupitelstvy všech zúčastněných obcí. To zahrnuje projednání a hlasování na jednání zastupitelstva obce.
3. **Registrace:** Společenství obcí musí být zaregistrováno u příslušného krajského úřadu, který vede rejstřík svazů obcí. K registraci je třeba předložit základací dokumenty, žádost a další potřebné formality.

Transformace stávajícího DSO na společenství obcí

1. **Revize stávající dohody/stanov:** Pokud již existuje svazek a je potřeba jej transformovat, je nutné provést revizi stávající dohody, respektive provést změnu stanov. Jedná se o podřízení se ustanovením zákona o společenství obcí. To zahrnuje změny v cílech, organizační struktuře a případně i financování.
2. **Schválení změn:** Změny se provádí v kontextu znění stávajících stanov DSO. Tj. stanovy mohou určit, že o jejich změně rozhoduje orgán svazku složený ze zástupců všech obcí; v takovém případě současně vymezí počet hlasů členských obcí nutných ke schválení této změny, nejmeně však dvoutřetinovou většinu všech hlasů členských obcí. Starostové, kteří budou o změně hlasovat, musí být vybaveni mandátem ze strany svých obcí, tj. navržené změny musí být projednány v jejich obci.

Není-li změna stanov svěřena nejvyššímu orgánu, pak o jejich úpravách rozhodují zastupitelstva členských obcí.

3. **Registrace:** Po schválení změn je třeba požádat o zápis postavení společenství obcí u krajského úřadu, který vede rejstřík svazků obcí.

„Je možné zapojit do činnosti společenství obcí i obce mimo správní obvod ORP? Jakým způsobem?“

Obce mimo daný správní obvod obce s rozšířenou působností (ORP) se nemohou stát členy společenství obcí. Podle legislativy mohou být členy společenství obcí pouze obce nacházející se ve stejném správním obvodu ORP. Zároveň ale mohou požádat MV o změnu správního obvodu, tj. hranice je možné upravit tak, aby odpovídaly jejich potřebám.

Pokud by nějaká obec mimo tento obvod chtěla se společenstvím obcí spolupracovat na konkrétním projektu a nechce změnit správní hranici, může pro tento účel navázat spolupráci na smluvní bázi.

Společenství obcí mohou uzavírat smlouvu o spolupráci i mezi sebou.

„Chtěli bychom změnit hranice ORP s ohledem na zapojení zájmových obcí. Je to důležité pro transformaci DSO na SO. “

MV v rámci své činnosti průběžně upravuje správní hranice, včetně správních obvodů ORP. Tj. na základě podnětu ze strany obce se zahájí řízení, které může ve změnu vyústit. Změny je potřeba zveřejnit vyhláškou vydávanou MV a nabývají účinnosti k 1. lednu následujícího roku.

„Existují motivační faktory k založení společenství obcí? Jaké podmínky by musely být splněny?“

1. **Finanční podpora:** Společenství obcí může získat přístup k různým dotačním programům a finančním podporám, které jsou určeny pro meziobecní spolupráci.
2. **Efektivnější správa:** Sdílení zdrojů a kapacit mezi obcemi může vést k efektivnějšímu využívání veřejných prostředků a lepší správě obcí.
3. **Zlepšení služeb:** Spolupráce může umožnit poskytování kvalitnějších a dostupnějších služeb pro obyvatele, například v oblasti školství, zdravotnictví nebo dopravy.
4. **Společné projekty:** Společenství obcí může realizovat větší a komplexnější projekty, které by jednotlivé obce samostatně nezvládly.

„Jak má být nastaveno financování z vlastních zdrojů?“

Ve vzorových stanovách vydaných MV se navrhuje částka ročního členského příspěvku minimálně 20 Kč na občana. V řadě víceúčelových DSO se částka pohybuje ve výši 100 Kč a i výše. Financování za poskytované služby bývá řešeno prostřednictvím katalogu služeb.

„Bude obcím krácen příspěvek na výkon státní správy při společném výkonu agend?“

V případě, že za obec bude sdílený úředník vykonávat příslušnou agendu přeneseného výkonu státní správy, měla by obec poplácující tuto službu převést příslušnou alikvótní část příspěvku na výkon státní správy poskytovaného ze státního rozpočtu ve prospěch společenství. Podrobnosti stanovuje metodika MV.

V případě, že bude společenství obcí vykonávat státní správu přímo, pak se uvažuje o zavedení příspěvku.

„Jaké jsou možnosti, které jsou dány SO v rozvojových a koncepčních vládních dokumentech?“

Strategická meziobecní spolupráce obcí je akcentována v koncepcích Klientsky orientovaná veřejná správa, SRR ČR 21+, Koncepce rozvoje venkova apod.